

NÂNG CAO HIỆU QUẢ QUẢN LÝ, KHAI THÁC NGUỒN TÀI LIỆU NỘI SINH TẠI THƯ VIỆN TRƯỜNG CAO ĐẲNG SƯ PHẠM THÁI BÌNH

ThS Nguyễn Thị Nhuận, ThS Đoàn Thị Hiệp
Trường CĐSP Thái Bình

Tóm tắt: Tài liệu nội sinh là nguồn tài liệu có giá trị thông tin cao, có vai trò quan trọng đối với mỗi cơ quan đơn vị nói chung và quan trọng hơn đối với các cơ sở giáo dục trong việc nâng cao chất lượng giáo dục và đào tạo nhà trường. Nâng cao hiệu quả quản lý, khai thác sử dụng nguồn tài liệu này là nhiệm vụ quan trọng của mỗi thư viện nhằm thực hiện tốt vai trò của thư viện trong việc phục vụ nhu cầu tin của các cơ sở giáo dục và đào tạo. Bài viết đề cập đến thực trạng công tác quản lý, khai thác tài liệu nội sinh tại Trường Cao đẳng Sư phạm Thái Bình đồng thời đưa ra các biện pháp nhằm khắc phục những hạn chế, nâng cao hơn nữa chất lượng hoạt động thư viện để thực hiện tốt mục tiêu giáo dục và đào tạo của nhà trường.

Từ khóa: Tài liệu nội sinh; quản lý; khai thác; hiệu quả; Trường Cao đẳng Sư phạm Thái Bình.

IMPROVING THE EFFICIENCY OF MANAGEMENT AND EXPLOITATION OF ENDOGENOUS DOCUMENT RESOURCES AT THE LIBRARY OF THAI BINH COLLEGE OF EDUCATION

Abstract: Endogenous documents are a source of documents with high information value, playing an important role for each agency and unit in general and more important for educational institutions in improving the quality of education and training of the school. Improving the efficiency of management, exploitation and use of this resource is an important task of each library in order to fulfill its role in serving the information needs of educational and training institutions. The article addresses the current situation of management and exploitation of endogenous documents at Thai Binh College of Education and also proposes solutions to overcome limitations and further improve the quality of library activities to well realize the educational and training goals of the school.

Keywords: Endogenous documents; manage; exploit; effectiveness; Thai Binh College of Education.

MỞ ĐẦU

Tài liệu nội sinh (còn được gọi là tài liệu xám, tài liệu không công bố) là những tài liệu được hình thành trong quá trình hoạt động khoa học kỹ thuật, sản xuất, quản lý, nghiên cứu, học tập của các cơ quan, tổ chức, viện nghiên cứu, trường đại học, cao đẳng. Tài liệu nội sinh phản ánh đầy đủ, có hệ thống về các thành tựu của đơn vị, cơ quan.

Đối với các trường cao đẳng, đại học, nguồn tài liệu này là sản phẩm của hoạt động nghiên cứu, giảng dạy thể hiện chất lượng đào tạo của nhà trường. Một bộ phận quan trọng của nguồn tài liệu nội sinh cũng được sử dụng như một nguồn nguyên liệu để triển khai các hoạt động nghiên cứu và đào tạo. Đây cũng là nguồn tài liệu quan trọng, có nhiều giá trị, phục vụ đắc lực cho việc học tập

nghiên cứu và giảng dạy của cán bộ giảng viên, sinh viên trong trường. Việc xây dựng, quản lý, khai thác, sử dụng bộ sưu tập tài liệu nội sinh trong thời kỳ chuyển đổi số là việc làm vô cùng cần thiết góp phần quan trọng trong việc nâng cao chất lượng công tác giáo dục và đào tạo nhà trường.

1. THỰC TRẠNG CÔNG TÁC QUẢN LÝ, KHAI THÁC NGUỒN TÀI LIỆU NỘI SINH TẠI THƯ VIỆN TRƯỜNG CAO ĐẲNG SƯ PHẠM THÁI BÌNH

Thư viện Trường Cao đẳng Sư phạm Thái Bình được thành lập từ năm 1959 cùng với sự ra đời và phát triển của nhà trường. Cho đến nay thư viện đã đạt được nhiều thành tựu, thay đổi chức năng, nhiệm vụ qua quá trình phát triển, phục vụ đa dạng các đối tượng bạn đọc theo chức năng, nhiệm vụ của nhà trường. Theo Quyết định số 2182/QĐ-UBND

ngày 09 tháng 9 năm 2021 của UBND tỉnh Thái Bình, Trường Cao đẳng Sư phạm Thái Bình được thành lập trường Tiểu học, Trung học cơ sở, Trung học phổ thông Quách Đình Bảo trực thuộc nên đối tượng bạn đọc trong nhà trường rất phong phú và đa dạng. Đối tượng bạn đọc của thư viện hiện nay bao

gồm học sinh tiểu học, trung học cơ sở, trung học phổ thông, trung cấp nghề, sinh viên cao đẳng và học viên liên kết đào tạo trình độ đại học.

Theo số liệu thống kê của Thư viện đến hết tháng 12/2022, Thư viện có vốn tài liệu cụ thể như sau:

Bảng 1. Vốn tài liệu tại thư viện

STT	Môn loại	Năm 2020		Năm 2021		Năm 2022	
		Đầu sách	Số lượng	Đầu sách	Số lượng	Đầu sách	Số lượng
1	Thư viện, thiết bị, văn phòng	25	139	25	139	23	117
2	Tâm lý - giáo dục	203	3.239	225	3.389	221	2.714
3	Tiếng Anh	829	1.572	804	1.574	784	1.254
4	Lịch sử	174	1.943	174	1.943	164	1.793
5	Văn hóa - Xã hội - Công nghệ	78	2.049	108	1.103	98	782
6	Nhạc họa	144	2.496	149	2.521	129	1.678
7	Tiểu học	110	4.194	111	4.195	102	2.700
8	Mầm non	233	14.215	254	14.445	205	9.460
9	Chính trị pháp luật	533	6.028	542	6.450	392	4.330
10	Địa lý	121	1.714	121	1.714	101	1.151
11	Sinh - y học - kỹ thuật nông nghiệp	204	2.873	204	2.873	181	2.331
12	Vật lý - Kỹ thuật công nghiệp	174	2.534	174	2.534	159	2.114
13	Hóa học	98	1.355	99	1.360	95	1.040
14	Toán học	174	4.022	174	4.022	121	2.972
15	Tin học	153	1.169	153	1.169	132	848
16	Văn học nước ngoài	436	1.243	436	1.243	383	711
17	Tiếng Việt, Văn học Việt Nam	1.129	6.571	1.129	6.571	804	3.371
18	Văn học thiếu số	1.110	1.123	1.347	1.360	1.423	1.442
19	Sách giáo dục phổ thông mới	38	680	51	841	89	1.132
20	Thẻ dực - đoàn đội	78	2.049	78	2.049	64	1.729
21	Sách giáo khoa, STK cấp 1, 2, 3	82	1.210	124	1.538	213	3.509
22	Tài liệu nội sinh		968		979		983
	Tổng		63.386		64.012		48.161

Qua bảng số liệu trên cho thấy, số lượng tài liệu của thư viện rất phong phú, đa dạng về lĩnh vực và phục vụ nhiệm vụ đào tạo các cấp học của nhà trường. Năm 2021, số lượng tài liệu của thư viện được bổ sung thêm 668 bản so với năm 2020 và không thanh lý tài liệu nên tổng số tài liệu là 64.054 bản. Năm 2022, số lượng tài liệu của thư viện được bổ sung là 4.812 bản, thanh lý 20.638 bản để dành chỗ bổ sung sách giáo khoa, sách tham khảo phổ thông nên vốn tài liệu của thư viện còn lại là 48.228 bản. Số lượng tài liệu nội sinh đang được quản lý tại thư viện tăng không đáng kể qua các năm. Hiện tại, số lượng tài liệu nội sinh có khoảng một nghìn bản là các

tài liệu đã được sản sinh từ nhiều năm trước nhưng không phải tất cả các tài liệu nội sinh đều được quản lý tại thư viện. Hằng năm, Phòng Quản lý đào tạo và Nghiên cứu khoa học nộp về thư viện các đề tài nghiên cứu khoa học cấp trường và các bài viết khoa học trong trường, các tài liệu nội sinh khác chưa được quản lý tại thư viện.

Tài liệu nội sinh của nhà trường luôn bám sát vào nhiệm vụ giáo dục và đào tạo của nhà trường qua các thời kỳ. Các tài liệu này bao gồm: đề tài/sáng kiến, bài viết khoa học, sản phẩm hội thảo khoa học chuyên môn, sản phẩm đạt giải hội thi HSSV, sách và các tài liệu nội sinh khác [1]. Cụ thể như sau:

Bảng 2. Tài liệu nội sinh của trường

TT	Năm học	Đề tài/sáng kiến			Bài viết KH		SP hội thảo KH CM	SP đạt giải hội thi HSSV	Sách và TL nội sinh khác	Tổng
		Cấp đơn vị	Cấp trường	Cấp tỉnh	Trong trường	Ngoài trường				
1	2022-2023	76	04	01	31	45	23	31	01	212
2	2021-2022	163	11	01	18	81	15	18	0	307
3	2020-2021	171	18	01	35	27	14	35	0	301
Tổng		410	33	03	84	153	52	84	01	820

Trong 03 năm gần đây, tổng số tài liệu nội sinh của nhà trường là 820 tài liệu. Tuy nhiên, thư viện mới chỉ bổ sung thêm 29 đề tài nghiên cứu khoa học cấp trường và 53 bài viết khoa học trong trường (năm học 2020-2021: 18 đề tài, 35 bài viết khoa học trong trường, năm học 2021-2022: 11 đề tài, 18 bài viết khoa học trong trường). Còn lại 738 tài liệu nội sinh đang được quản lý tại 09 đơn vị thuộc và trực thuộc Trường. Các đề tài cấp đơn vị được quản lý tại các đơn vị có thành viên chủ nhiệm đề tài. Các đề tài cấp trường, tỉnh, bài báo trong và ngoài trường và các tài

liệu nội sinh khác của viên chức nhà trường được quản lý tại Phòng Quản lý đào tạo và Nghiên cứu khoa học. Nhưng chỉ có thư viện nhà trường mới có chức năng, nhiệm vụ phục vụ bạn đọc trong toàn trường. Đây cũng là điều bất cập trong công tác phục vụ bạn đọc nguồn tài liệu quan trọng này.

Công tác khai thác nguồn tài liệu nội sinh cũng được thư viện nhà trường chú trọng, tuy nhiên hiệu quả khai thác chưa cao. Chủ yếu do công tác quản lý chưa được đầy đủ, tài liệu nội sinh tại thư viện khá ít. Bạn đọc là

học sinh, sinh viên ít chú trọng đến nguồn tài liệu này, chủ yếu là cán bộ, giảng viên. Tàn suất sử dụng tài liệu nội sinh tại thư viện rất ít. Mỗi năm chỉ có khoảng vài lượt người mượn. Như vậy, với khối lượng tài liệu lớn, loại hình đa dạng mà chưa có cơ chế quản lý và khai thác phù hợp dẫn đến chưa phát huy được giá trị của một nguồn thông tin có hàm lượng tri thức cao trong nhà trường.

Những hạn chế nêu trên có thể do những nguyên nhân như:

- Nhà trường chưa có quy định cụ thể về việc các cá nhân, đơn vị có tài liệu nội sinh cần phải nộp về thư viện để lưu trữ, quản lý phục vụ cho việc khai thác, sử dụng.

- Nguồn nhân lực của thư viện khá mỏng, phải đảm nhiệm nhiều khâu chuyên môn nên không có nhiều thời gian cho công tác tổ chức, quản lý tài liệu nội sinh. Có 02/04 cán bộ được đào tạo đúng chuyên môn khó khăn trong việc thực hiện các khâu nghiệp vụ.

- Thư viện vẫn đang trong quá trình hiện đại hóa, các tài liệu nói chung và tài liệu nội sinh nói riêng chưa được quản lý tự động nên việc khai thác, sử dụng gặp nhiều khó khăn.

- Mọi quan hệ giữa thư viện và các đơn vị trong nhà trường chưa được chặt chẽ trong việc phối kết hợp để quản lý số liệu, bản cứng, bản mềm của các tài liệu nội sinh chưa được thực hiện thường xuyên, triệt để dẫn đến công tác sưu tập gặp nhiều hạn chế.

2. GIẢI PHÁP NÂNG CAO HIỆU QUẢ KHAI THÁC, QUẢN LÝ NGUỒN TÀI LIỆU NỘI SINH TẠI THƯ VIỆN TRƯỜNG CAO ĐẲNG SƯ PHẠM THÁI BÌNH

- Nhà trường cần ban hành quy chế thu nộp tài liệu nội sinh tại thư viện hàng năm, yêu cầu các đơn vị thuộc và trực thuộc nhà trường phải có trách nhiệm nộp về thư viện

những tài liệu theo đúng danh mục quy định. Việc kiểm soát tốt nguồn tài liệu này tạo điều kiện cho thư viện làm giàu bộ sưu tập tài liệu có giá trị đồng thời giúp bạn đọc có thể khai thác, sử dụng thuận tiện. Thư viện cần tham mưu cho Lãnh đạo nhà trường sớm ban hành chính thức quy chế thu nộp tài liệu về thư viện đúng hạn và đầy đủ cả bản in và bản mềm [4].

- Bố trí cán bộ thư viện đảm bảo về số lượng và trình độ chuyên môn nghiệp vụ. Cán bộ quản lý thư viện cần có kế hoạch phân công lao động một cách khoa học, hợp lý cho mỗi cán bộ. Phân công lao động khoa học, hợp lý là một trong những công tác quan trọng, cho phép nâng cao năng suất, hiệu quả công việc, đồng thời thúc đẩy ý thức trách nhiệm của mỗi cá nhân. Cán bộ thư viện cần nâng cao hơn nữa kiến thức và kỹ năng cần thiết như: kỹ năng tìm kiếm những nguồn tin có giá trị; kỹ năng xử lý kỹ thuật cho tài liệu nội sinh; kỹ năng sử dụng phần mềm quản lý thư viện, kỹ năng phục vụ bạn đọc. Đặc biệt, thư viện cần quan tâm đầu tư thời gian, công sức trong công tác thu thập, xử lý, xây dựng và phát triển bộ sưu tập số tài liệu nội sinh cho thư viện [3].

- Đầu tư thêm kinh phí, trang thiết bị hỗ trợ để tự động hóa thư viện, trang bị phần mềm quản lý thư viện để quản lý tốt nguồn tài liệu này. Hiện nay, thư viện đang sử dụng phần mềm Vietbibio và đang trong quá trình ứng dụng đối với nguồn tài liệu thông thường. Còn đối với tài liệu nội sinh, cán bộ thư viện chưa có điều kiện quản lý trên phần mềm. Việc thúc đẩy nhanh quá trình tin học hóa đối với các loại tài liệu trong thư viện trong đó có tài liệu nội sinh là việc làm cấp thiết giúp rút ngắn khoảng cách giữa thư viện nhà trường với các thư viện khác trong ngành và trong nước [5].

- Tạo sự liên kết chặt chẽ giữa thư viện với các đơn vị thuộc và trực thuộc trong nhà trường và các cơ sở giáo dục ngoài trường để việc sưu tập tài liệu về thư viện được thực hiện thường xuyên đầy đủ, phong phú hơn. Đơn vị quản lý thư viện cần có những quan tâm sâu sát hơn với hoạt động thư viện và với nguồn tài liệu này, tạo điều kiện cho thư viện có những quy định cụ thể trong việc phối kết hợp với các đơn vị.

- Tăng cường phổ biến, tuyên truyền bộ sưu tập tài liệu nội sinh của thư viện tới đông đảo người dùng. Nguồn tài liệu nội sinh chỉ có giá trị khi được người dùng tin sử dụng rộng rãi và hiệu quả. Tạo mối quan hệ chặt chẽ với người dùng đồng thời có cơ chế phối hợp làm cộng tác viên của thư viện giúp cho việc xây dựng và phát triển nguồn tài liệu nội sinh hiệu quả hơn [2].

- Thư viện cần nghiên cứu tổ chức hình thức kho mở để tạo điều kiện cho bạn đọc trong việc tiếp cận, lựa chọn tài liệu. Hiện tại, thư viện mới chỉ phục vụ bạn đọc theo hình thức kho đóng. Tổ chức kho mở giúp bạn đọc chủ động lựa chọn tài liệu phù hợp. Bên cạnh đó, cán bộ thư viện cần xây dựng phong cách phục vụ hiện đại nhằm đáp ứng thị hiếu người dùng, đa dạng hóa các hình thức phục vụ bạn đọc tạo điều kiện tối đa để bạn đọc được tiếp cận với tài liệu nhanh chóng và thuận tiện.

KẾT LUẬN

Tài liệu nội sinh trong các cơ sở giáo dục đào tạo là nguồn tài liệu có vai trò không thể thiếu, có giá trị thông tin cao, góp phần quan trọng trong công tác giáo dục và đào tạo của nhà trường. Vì vậy, nhiệm vụ sưu tập, quản lý để đưa vào khai thác, sử dụng hiệu quả nhằm đáp ứng nhu cầu người dùng tin là nhiệm vụ quan trọng của mỗi thư viện. Trường Cao

đẳng Sư phạm Thái Bình có nguồn tài liệu nội sinh khá phong phú, được sản sinh hàng năm bởi đội ngũ cán bộ, giáo viên, học sinh, sinh viên. Vì vậy, cần có những biện pháp cụ thể để phát huy được tối đa giá trị của nguồn tài liệu này trong công tác nghiên cứu khoa học, giảng dạy và các công việc chuyên môn khác của cán bộ, giảng viên và sinh viên toàn trường. Thực hiện tốt nhiệm vụ này cũng nhằm thực hiện tốt mục tiêu phát triển nhà trường nói chung và phát triển Trường Tiểu học, Trung học cơ sở, Trung học phổ thông Quách Đình Bảo trực thuộc Trường Cao đẳng Sư phạm Thái Bình là trường phổ thông nhiều cấp học chất lượng cao trong tỉnh Thái Bình thời gian tới.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đặng Thị Thu Hiền (2017). Khai thác nguồn tài liệu nội sinh trong các thư viện trường cao đẳng, đại học hiện nay // Tạp chí Giáo dục.- 2017.- Số đặc biệt.- Tr. 201-203.
2. Nguyễn Thị Khánh Huyền (2015). Xây dựng và quản lý nguồn tài liệu nội sinh tại Thư viện trường Đại học Thủy lợi. Luận văn thạc sĩ ngành Thông tin - Thư viện.
3. Lê Thị Hiền (2014). Tăng cường công tác tổ chức quản lý và khai thác nguồn tin nội sinh tại Trung tâm học liệu Đại học Thái Nguyên. Luận văn thạc sĩ ngành Thông tin - Thư viện.
4. Nguyễn Thương (2020). Một số giải pháp phát triển nguồn tài liệu nội sinh tại Trung tâm thông tin - thư viện Trường Đại học Hà Tĩnh //Tạp chí Thông tin và Tư liệu.- 2020.- Số 2 .- Tr.33 - 35.
5. Võ Duy Bằng, Nguyễn Thị Tuyết Trinh (2019). Hoạt động quản lý nguồn tài nguyên thông tin nội sinh tại Trường Đại học Cần Thơ // Tạp chí Thông tin và Tư liệu. - 2019. - Số 4. - Tr. 47-49.

*(Ngày Tòa soạn nhận được bài: 15-01-2024;
Ngày phản biện đánh giá: 6-03-2024; Ngày
chấp nhận đăng: 15-5-2024).*

OA, AI VÀ DEI – LỢI THẾ HAY MỐI HỌA?

Kể từ cuộc Đại suy thoái, các thủ thư đã rất kỳ vọng vào sự phát triển của mô hình xuất bản Truy cập Mở (OA) sẽ giúp giải quyết vấn đề về hệ sinh thái truyền thông học thuật không bền vững, đồng thời giải quyết mối quan tâm ngày càng tăng về tính đa dạng, công bằng và hòa nhập (DEI). Đã có ý tưởng cho rằng, với các biện pháp bảo vệ thích hợp, trí tuệ nhân tạo (AI) cũng có thể đóng một vai

trò trong việc thay đổi hoạt động truyền thông học thuật.

Nhưng liệu OA, DEI và AI có thể thực hiện được cam kết về một hệ sinh thái xuất bản bền vững, công bằng với giá cả phải chăng? Trong khi thị trường xuất bản nhiều kỳ đang nhanh chóng chuyển sang Truy cập Mở, tính bền vững lâu dài của tất cả các mô hình truy cập mở hiện tại vẫn còn là vấn đề, ít nhất là ở Hoa Kỳ.

Bảng 1. Giá trung bình năm 2024 cho các lĩnh vực khoa học (Nguồn: Khảo sát giá định kỳ LJ 2024)

LĨNH VỰC	CHI PHÍ TRUNG BÌNH CHO MỘT ĐẦU TẠP CHÍ
Hoá học	\$7,754
Vật lý	6.138
Kỹ thuật	5.258
Khoa học thực phẩm	4.550
Sinh vật học	4.542
Địa chất học	4.082
Công nghệ	3.920
Thực vật học	3,422
Địa lý	3.036
Khoa học sức khỏe	2.918
Khoa học tổng hợp	2.912
Nông nghiệp	2.700
Thiên văn học	2.693
Động vật học	2.651

BỐI CẢNH KINH TẾ

Bất chấp lãi suất cao và lạm phát dai dẳng, hiệu quả kinh tế của Hoa Kỳ vẫn khá mạnh mẽ với tỷ lệ thất nghiệp ở mức thấp và thị trường chứng khoán, theo cách nói của một số chuyên gia là “bất chấp lực hấp dẫn”. Theo Cục Phân tích Kinh tế, tổng sản phẩm

quốc nội thực tế tăng 2,5% vào năm 2023, trong khi Chỉ số giá tiêu dùng thành thị tăng 3,4%. Hiệp hội Cán bộ ngân sách nhà nước quốc gia (NASBO) lưu ý rằng trong khi 46 bang báo cáo việc thu ngân sách chung cho năm tài chính 2023 đang vượt quá ước tính ban đầu, thì hầu hết các bang đều dự kiến

tốc độ tăng trưởng thu và chi nói chung trong năm tài chính 2024 sẽ chậm lại. Cuộc chiến ở Ukraine, tình hình bất ổn ở Trung Đông, tốc độ tăng trưởng chậm ở Trung Quốc và các cuộc bầu cử quan trọng diễn ra vào năm 2024, bao phủ gần 40% dân số thế giới đang che phủ như những đám mây đen có thể làm suy yếu sự ổn định kinh tế của Hoa Kỳ. Và trong khi Hiệp hội Giám đốc Điều hành Giáo

dục Đại học Tiểu bang (SHEEO) báo cáo rằng việc tài trợ cho giáo dục đại học của tiểu bang đã tăng gần 5% trong năm tài chính 2022, thì tổng số tuyển sinh tại các cơ sở công lập lại giảm trong 11 năm liên tiếp. Do đó, các thư viện có thể vẫn do dự trong việc cấp vốn mới cho các hoạt động bổ sung ấn phẩm xuất bản nhiều kỳ.

Bảng 2. Lịch sử chi phí các đầu tạp chí theo chủ đề của Thư viện Quốc hội Hoa Kỳ trên Cơ sở dữ liệu SCOPUS (Nguồn: Khảo sát giá định kỳ LJ 2024)

CHỦ ĐỀ	TRUNG BÌNH CÁC ĐẦU TẠP CHÍ NĂM 2022-24	THAY ĐỔI ĐẦU TẠP CHÍ	CHI PHÍ TRUNG BÌNH NĂM 2022	CHI PHÍ TRUNG BÌNH NĂM 2023	% THAY ĐỔI NĂM 2023	CHI PHÍ TRUNG BÌNH NĂM 2024	% THAY ĐỔI NĂM 2024
Kinh doanh & Kinh tế	1.128	-49	\$1,721	\$1,806	5	\$1,895	5
Mỹ thuật	245	-5	574	606	6	640	6
Khoa học sức khỏe	3.174	-189	1.702	1.797	6	1.899	6
Nhân văn	1.712	-37	534	564	6	597	6
Pháp luật	255	-7	747	781	5	823	5
Khoa học đời sống	1.706	-103	2.500	2.611	4	2.724	4
Khoa học xã hội	2.080	-54	1.188	1.265	7	1.349	7
STEM	3,865	-148	2.731	2,889	6	3.072	6
TỔNG SỐ TRUNG BÌNH	14.165	-592	\$1,827	\$1,928	6%	\$2,039	6%

Trước những thách thức chính trị - xã hội, sự gia tăng các sáng kiến DEI đang bắt đầu giảm ở nhiều tổ chức. Bang Florida cấm các tổ chức giáo dục đại học sử dụng quỹ của tiểu bang hoặc liên bang cho các chương trình, chính sách hoặc hoạt động của DEI, có nghĩa là nhiều tổ chức có thể phải cân nhắc lại về phương thức bổ sung ấn phẩm hoặc cung cấp quyền truy cập vào các tài nguyên liên quan đến DEI. Và mặc dù các công cụ AI giúp cải thiện cách truy xuất và phân tích thông tin, nhưng vẫn chưa có câu trả lời chắc chắn

nào về cách các công cụ mới này giải quyết những lo ngại xung quanh tính chính xác, sai lệch và tính bản quyền.

Bối cảnh phát triển không lường trước được của OA là 5 nhà xuất bản học thuật lớn tiếp tục thống trị thế giới xuất bản. Các nhà xuất bản này hiện cũng đang tích cực khẳng định mình là người dẫn đầu trong việc cung cấp AI và giải quyết các mối lo ngại về công bằng liên quan đến việc hỗ trợ xuất bản cho các tác giả ở phía nam bán cầu và cho các nhà nghiên cứu không sử dụng tiếng Anh.

Bảng 3. Lịch sử chi phí cho các tạp chí trực tuyến theo Chủ đề của Thư viện Quốc hội Hoa Kỳ trong Danh sách của Clarivate Analytics (Nguồn: Khảo sát giá định kỳ LJ 2024)

CHỦ THỂ	SỐ LƯỢNG TRUNG BÌNH TẠP CHÍ NĂM 2022-24	CHI PHÍ TRUNG BÌNH CÁC TẠP CHÍ NĂM 2022	CHI PHÍ TRUNG BÌNH CÁC TẠP CHÍ NĂM 2023	% THAY ĐỔI NĂM 2022-23	CHI PHÍ TRUNG BÌNH CÁC TẠP CHÍ 2024	% THAY ĐỔI NĂM 2023-24
Nông nghiệp	75	\$1,356	\$1,377	2	\$1,440	5
Nhân chủng học	41	626	647	3	681	5
Nghệ thuật & Kiến trúc	90	500	529	6	554	5
Thiên văn học	12	1.375	1.407	2	1.464	4
Sinh vật học	184	3,308	3,393	3	3,547	5
Thực vật học	23	2,499	2,552	2	2,659	4
Kinh doanh & Kinh tế	376	1.977	2.057	4	2.158	5
Hoá học	73	6,013	6.269	4	6.615	6
Giáo dục	134	1.289	1.356	5	1.450	7
Kỹ thuật	190	2.776	2,889	4	3.032	5
Khoa học thực phẩm	15	2,895	3.040	5	3,303	9
Khoa học tổng hợp	41	1.592	1.654	4	1.750	6
Công việc chung	56	261	270	3	284	5
Địa lý	59	1.797	1,873	4	1.961	5
Địa chất học	33	1.553	1.578	2	1.633	4
Khoa học sức khỏe	531	2.142	2.213	3	2.327	5
Lịch sử	285	552	569	3	598	5
Ngôn ngữ & Văn học	406	450	471	5	490	4
Pháp luật	85	549	564	3	588	4
Thư viện Khoa học	31	720	741	3	779	5
Toán & Khoa học Máy tính	99	1,883	1.956	4	2.057	5
Khoa học Quân sự & Hải quân	10	1.263	1.324	5	1.436	8
Âm nhạc	51	374	383	2	404	5
Triết học & Tôn giáo	188	473	489	3	507	4
Vật lý	96	4.764	4.960	4	5.169	4
Khoa học chính trị	87	1.015	1.059	4	1.105	4
Tâm lý	111	1.189	1.240	4	1.312	6

Giải trí	38	991	1.049	6	1.107	6
Khoa học Xã hội	44	1.105	1.146	4	1.209	5
Xã hội học	252	1.147	1.205	5	1.266	5
Công nghệ	44	2.630	2.768	5	2.900	5
Động vật học	62	2,847	2,884	1	3.003	4
TỔNG SỐ	3,822	\$1,626	\$1,687	4%	\$1,771	5%

Người dẫn đầu thị trường- OA Springer Nature, đã triển khai nhiều sáng kiến AI. Công ty này đã mua lại Phòng Khoa học của start up về phần mềm Slimmer AI, với mục đích đẩy nhanh quá trình xuất bản tổng thể thông qua việc xác định các biên tập viên và phản biện phù hợp, cũng như phát hiện các vấn đề tiềm ẩn của bài báo như đạo văn. Công ty đã giới thiệu nền tảng Snapp (nền tảng xử lý bài viết của Springer Nature), một nền tảng gửi bản thảo mới có tích hợp tính năng kiểm tra tính toàn vẹn của AI, và trợ lý Curie - một trợ lý hỗ trợ soạn thảo của AI. Springer Nature cũng đã mua lại giao thức.io, một nền tảng để phát triển và chia sẻ các phương pháp có thể tái tạo, nhằm củng cố bộ công cụ và dịch vụ dành cho các nhà nghiên cứu, đồng thời ký thỏa thuận chuyển đổi đầu tiên ở khu vực Trung Quốc.

Tháng 1 năm 2024, Elsevier đã công bố

phát hành Scopus AI, một sản phẩm AI tổng quát cho phép người dùng nhanh chóng tạo lập các bản tóm tắt từ các tài liệu tham khảo được lấy từ siêu dữ liệu và tóm tắt của Scopus. Chưa đầy một tháng sau, họ công bố phát hành ClinicKey AI, một mô-đun bổ sung tích hợp tìm kiếm hội thoại vào sản phẩm ClinicKey của mình. Trong nỗ lực giảm bớt rào cản xuất bản đối với các nhà nghiên cứu ở các quốc gia có thu nhập thấp và trung bình, Elsevier cũng đã khởi xướng một thí điểm, trong đó cơ cấu giá APC sẽ được điều chỉnh theo Tổng thu nhập quốc dân bình quân đầu người của quốc gia.

Sage bắt đầu hợp tác với Tạp chí FIA (Fundación Infancia y Aprendizaje) với mục tiêu làm cho nghiên cứu trở nên dễ tiếp cận hơn bằng cách duy trì diễn ngôn khoa học bằng nhiều ngôn ngữ.

Bảng 4. Lịch sử chi phí cho các đầu tạp chí theo chủ đề của Thư viện Quốc hội Hoa Kỳ trong ACADEMIC SEARCH ULTIMATE (Nguồn: Khảo sát giá định kỳ LJ 2024)

CHỦ THỂ	SỐ LƯỢNG TRUNG BÌNH CÁC ĐẦU TẠP CHÍ NĂM 2022-24	% THAY ĐỔI TỪ NĂM 2022-24	CHI PHÍ TRUNG BÌNH ĐẦU TẠP CHÍ NĂM 2022	CHI PHÍ TRUNG BÌNH ĐẦU TẠP CHÍ NĂM 2023	% THAY ĐỔI 2022-23	CHI PHÍ TRUNG BÌNH ĐẦU TẠP CHÍ NĂM 2024	% THAY ĐỔI 2024
Nông nghiệp	147	-11	\$1,828	\$1,907	4	\$1,984	4
Nhân chủng học	48	2	826	856	4	908	6
Nghệ thuật và Kiến trúc	54	-2	644	701	9	753	7
Thiên văn học	25	0	1.113	1.158	4	1.172	1
Sinh vật học	388	-13	3.734	3,811	2	3,897	2

Thực vật học	53	-2	1.961	1.958	0	2.084	6
Kinh doanh và Kinh tế	204	-20	1.374	1,459	6	1.555	7
Hoá học	148	-4	6,576	6,867	4	7.241	5
Giáo dục	242	-5	1.190	1.262	6	1.381	9
Kỹ thuật	565	-9	3,552	3,778	6	4.083	8
Khoa học thực phẩm	34	0	2.199	2.355	7	2,577	9
Khoa học tổng hợp	73	1	1.980	2.114	7	2.312	9
Công việc chung	85	-6	364	361	-1	379	5
Địa lý	82	-6	2.020	2.067	2	2.182	6
Địa chất học	67	-2	3.245	3,384	4	3,529	4
Khoa học sức khỏe	1.074	-43	2.068	2.168	5	2.279	5
Lịch sử	363	-14	579	609	5	653	7
Ngôn ngữ và Văn học	307	-12	589	627	6	660	5
Pháp luật	218	-20	421	441	5	471	7
Thư viện Khoa học	76	0	828	876	6	937	7
Toán và Khoa học Máy tính	240	-15	2,536	2.665	5	2,826	6
Khoa học Quân sự & Hải quân	39	-1	716	764	7	825	8
Âm nhạc	82	-5	269	278	3	298	7
Triết học và Tôn giáo	299	-17	406	427	5	452	6
Vật lý	153	-19	4,815	5.000	4	5.231	5
Khoa học chính trị	107	-2	9:30	990	6	1.041	5
Tâm lý	160	-3	1.181	1.264	7	1.350	7
Giải trí	38	1	1,083	1.156	7	1.253	8
Khoa học Xã hội	43	-3	1.134	1.205	6	1.274	6
Xã hội học	327	-6	1.202	1.294	8	1.388	7
Công nghệ	58	-4	2,464	2.606	6	2.741	5
Động vật học	104	-7	1.446	1.470	2	1.512	3
TỔNG SỐ	5,903	-247	\$1,940	\$2,034	5%	\$2,150	6%

Theo sau Big Five là các nhà xuất bản OA thuần túy như Frontiers và MDPI. Hàng năm, MDPI xuất bản nhiều bài báo OA hơn bất kỳ nhà xuất bản nào khác. Cũng không thể bỏ qua ảnh hưởng ngày càng tăng của Trung

Quốc và sự gia tăng sản lượng nghiên cứu học thuật. Trung Quốc hiện là nước đóng góp lớn nhất cho các tạp chí khoa học tự nhiên và khoa học cơ bản, trong đó Hoa Kỳ chỉ giữ vị trí dẫn đầu về khoa học đời sống.

Bảng 5. Dự báo chi phí năm 2025 cho các đầu tạp chí được lập chỉ mục trong Cơ sở dữ liệu Masterfile Complete (Nguồn: Khảo sát giá định kỳ LJ 2024)

MasterFILE COMPLETE	ĐẦU TẠP CHÍ 2022-2024	CHI PHÍ TRUNG BÌNH NĂM 2022	CHI PHÍ TRUNG BÌNH NĂM 2023	% THAY ĐỔI 2022-2023	CHI PHÍ TRUNG BÌNH 2024	% THAY ĐỔI 2023-2024
Hoa Kỳ	792	\$379	\$402	6,2	\$433	7,8
Các nước khác	208	491	524	6,9	557	6,3

Mức tăng giá chung cho các đầu tạp chí EBSCO Publishing dự kiến sẽ ở mức 6,5% chỉ trong CSDL MasterFILE Complete của EBSCO Publishing dự kiến sẽ ở mức 6,5% đến 7,2% vào năm 2025.

Bảng 6. Dự báo chi phí năm 2025 cho các đầu tạp chí được lập chỉ mục trong Cơ sở dữ liệu Academic Search Ultimate (Nguồn: Khảo sát giá định kỳ LJ 2024)

ACADEMIC SEARCH ULTIMATE	ĐẦU TẠP CHÍ	TỶ LỆ %	CHI PHÍ TRUNG BÌNH NĂM 2024 2023	% CHI PHÍ	% TĂNG DỰ KIẾN	CHI PHÍ TRUNG BÌNH DỰ KIẾN NĂM 2025	% CHI PHÍ	% TĂNG TỔNG DỰ KIẾN*
Hoa Kỳ	2.290	39	\$1,699	31	5,6	\$1,792	31	5,7
Nước ngoài	3,613	61	2,437	69	5,8	2,556	69	

Mức tăng giá chung cho các đầu tạp chí trong Academic Search Ultimate của EBSCO dự kiến sẽ nằm trong khoảng 5,5% đến 6,0% cho năm 2025.

Mặc dù dường như không có khả năng sẽ xuất hiện một nền tảng truy cập mở phi lợi nhuận ở châu Âu hoặc Bắc Mỹ, nhưng có những dấu hiệu cho thấy các nhà hoạch định chính sách đang bắt đầu nhận ra rằng xuất bản mở OA hiện tại cần được thúc đẩy theo hướng bền vững hơn. Tháng 5/2024, Liên minh Châu Âu đã ban hành một văn bản với quan điểm ủng hộ quyền truy cập mở đối với nghiên cứu được nhà nước cấp vốn. Văn bản này cũng khuyến khích các quốc gia thành viên đưa quyền xuất bản thứ cấp vào Luật bản quyền quốc gia. Tại Hoa Kỳ, Quỹ Khoa học Quốc gia sẽ cung cấp các chi phí hợp lý liên quan đến việc tạo lập, xuất bản và phổ biến quyền truy cập công cộng về dữ liệu khoa học và các nghiên cứu sẽ do liên bang Hoa Kỳ tài trợ. Các công bố này đều có thể được hiểu là thông điệp cho các nhà xuất bản thương mại rằng việc định giá các dịch vụ xuất bản của họ cần phải minh bạch hơn

và cần phải làm nhiều hơn nữa để giải quyết những lo ngại rằng “mở bằng mọi giá” là mối đe dọa nghiêm trọng đối với tính toàn vẹn của cơ sở nghiên cứu học thuật.

Có những lo ngại rằng, các văn bản và hình ảnh do AI tạo ra sẽ làm ảnh hưởng đến hệ sinh thái xuất bản, nơi mà trong một số ngành, có tới 25% bài báo được xuất bản có thể bị đạo văn hoặc giả mạo. Tuy nhiên, cũng có khả năng AI sẽ hỗ trợ việc loại bỏ tận gốc các bài gửi có chứa tài liệu đã có bản quyền hoặc hình ảnh bị chỉnh sửa. Chẳng hạn, Clarivate đang phát triển một công cụ AI để hỗ trợ việc xác định các tạp chí không còn đáp ứng tiêu chí chất lượng để đưa vào Web of Science. Tương tự, hiệp hội quốc tế các nhà xuất bản khoa học, kỹ thuật và y tế (STM) đang tiến hành giải quyết các mối lo ngại xung quanh tính toàn vẹn bằng việc tích hợp Trình quản lý bản thảo- PubPeer vào Trung tâm giải pháp tích hợp của STM.

H.N.M (Dịch)

Nguồn: <https://www.libraryjournal.com/story/news/oa-ai-and-dei-triple-advantage-or-triple-threat-periodicals-price-survey-2024>